

Perunika

Iris sp. (L.)

LEKOVITI DEO BILJKE (DROGA)

U upotrebi je rizom perunike, *Iridis rhizoma*. Biološki izvor droge su vrste *I. germanica* i *I. pallida*.

Na tržištu se traže dva kvaliteta perunike. Prvi je običan neoguljeni koren (*Iridis rhizoma*), a drugi znatno kvalitetniji i skuplji je oguljeni koren (*Iridis rhizoma decorticata*).

Rizom treba kopati u jesen (po potrebi odmah oljuštiti). Sirov koren treba odmah potopiti u vodu (ujedno i oprati) da ne potamni, izvaditi i osušiti na suncu u tankom sloju. Posle nedelju dana rizome treba raširiti na tavanu, da bi se sušenje dovršilo. Rizom dobija prijatan miris na ljubičicu tek nakon što odeleži godinu-dve dana (sveže iskopan rizom je bez mirisa).

Oljušten i osušen rizom je spljošten, tvrd, člankovit, račvast, bele ili belo-žute boje, 3-4 cm širine i do 10 cm dužine, sa mrkim ožiljcima od korenova na donjoj strani i prugama od listova na gornjoj. Ukusa je brašnjavog, aromatičnog i nagorkog.

BOTANIČKI OPIS

Višegodišnja, zeljasta biljka do 60 cm visine, sa debelim rizomom. Stabljika je razgranata, sa dva do tri cveta. Listovi su naizmenično raspoređeni, sivozeleni i sabljasti. Cvetovi su beli, plavkasti, beloljubičasti, šareni i mirisni. Perigon je krunolik, beličast, sa šest režnjeva. Spoljašnji režnjevi su izduženo objajasti, pri osnovi suženi, povijeni nadole, sa uzdužnim nizom žutih dlačica. Unutrašnji režnjevi su objajasti i kraći od spoljašnjih. Faza cvetanja odvija se u maju i junu mesecu. Plod je duguljasta čaura.

RASPROSTRANJENOST

Areal vrste obuhvata područje Mediterana. Spontano se javlja na kamenjaru i stenovitim terenima. Često u vinogradima. Gaji se.

HEMIJSKI SASTAV

Rizom perunike sadrži etarsko ulje (0,2% sa 10-20% irona), flavonoide i izoflavonoide (irilon, irisolon, irigenin), monociklične triterpene, C-glukozil-ksantone.

DELOVANJE I UPOTREBA

Ekspektorans i demulcent. Koristi se kod prehlada, katara, kašlja. Koristi se u homeopatiji, u kozmetičkim preparatima i parfimeriji (miris ljubičice). *Rhizoma iridis tornatum (pro infantibus)* – komadići rizoma

za grickanje, ranije davani bebama kod nicanja zuba. Koristi se samo u čajnim mešavinama.

Za dobijanje etarskog ulja koristi se odležala droga.